

Peygamber İklimi

Ahmet YILDIRIM*

RASÛL-İ EKREM (S.A.V)'İN HAYATINDA FEDAKÂRLIK VE HİZMET

“Ahlâkî, insânî ve dinî bir erdem olan fedakârlık ve insanlara hizmet etme anlayışının en güzel şeklini, âlemlere rahmet olarak gönderilen ve bizler için tabi olunması gereken en güzel örnek olan Sevgili Peygamberimizin hayatında görmekteyiz. Her konuda olduğu gibi bu hususta da o, en güzel numûneleri bizlere sunmuştur. Hatta onun ve onun yolundan gidenlerin göstermiş oldukları üstün hizmet ve fedakârlık örnekleriyle İslâmiyet bütün dünyaya yayılma imkânı buldu denebilir.”

Jnsanoğlunun var olduğundan beri dinî olsun veya olmasın yeryüzünde varlığını sürdüren bütün hareketler, belli bir fedakârlık ve hizmet anlayışıyla başarı elde etmişlerdir. Bunu Müslüman birey açısından düşündüğümüzde insanlığa doğruları iletmek ve göstermek için görevli olarak insanlar arasından seçilen peygamberler tarihinin, birer fedakârlık ve hizmet tarihi olduğunu görürüz. Peygamberler; Allah'ın kendilerine bildirdiği hakikatleri insanlara tebliğ eden ve bunun karşılığında hiçbir ücret bekle-

meyen hasbî ve fedakâr insanlardır. Onlar insanları doğru ve Hak yola davetlerinin karşılığı olarak, insanlardan ne herhangi bir ücret/karşılık istemişler ne de beklenti içerisinde olmuşlardır. Onlar Kur'an'da geçen şu mesajı hep tekrarlamışlardır: *"Buna karşı sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ecrimi verecek olan, ancak âlemlerin rabbidir."* Ahlâkî, insânî ve dinî bir erdem olan fedakârlık ve insanlara hizmet etme anlayışının en güzel şeklini, âlemlere rahmet olarak gönderilen ve bizler için tabi olunması gereken en güzel ör-

nek olan Sevgili Peygamberimizin hayatında görmekteyiz. Her konuda olduğu gibi bu hususta da o, en güzel numûneleri bizlere sunmuştur. Hatta onun ve onun yolundan gidenlerin göstermiş oldukları üstün hizmet ve fedakârlık örnekleriyle İslâmiyet bütün dünyaya yayılma imkânı buldu denebilir.

Fedakârlık ve hizmet etmenin pek çok şekilleri ve boyutları bulunmaktadır. Son elçi olan Sevgili Peygamberimiz gönderildiği müşrik topluma, İslâm'ı tebliğ ettiğinde, menfaatlerinin yok olacağını düşünen

o zamanki müşrikler, ona ve inananlara karşı birleşmiş, ellerindeki bütün imkânları kullanarak büyük bir mücadele içinde olmuşlardır. Onlar Rasûl-i Ekrem'in şahsına yönelik hakaret adına yapmadıklarını ve demediklerini bırakmamışlardır. O, inkârcıların sözlü ve fiili olarak yaptıkları bütün bu iftira ve saldırıları çok üstün bir sabır ve tevekkülle karşılamış, şahsına yapılanlara karşı hep özveri ve fedakârlık içinde olmuş, onlara hep Kur'an ahlakıyla mukabelede bulunmuştur. Bu noktada hiç kimsenin çıkarını hesap etmeden, sadece Allah'ın hoşnutluğunu dikkate almış ve buna göre hareket etmiştir. İnkârcıların gösterdikleri bütün olumsuzluklara rağmen o, her türlü fedakârane tavır ve davranış içinde bulunarak tebliğ vazifesini en güzel şekilde yapmaya devam etmiştir. Risâlet görevini ifa ederken de ayrıca tek taraflı, kendi nefsinden fedakârlıkta bulunarak Müslümanların her türlü sorumluluğunu da birinci dereceden kendi üzerine almış ve bu yönüyle bizlere fedakârlığın farklı bir boyutunu göstermiştir. Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: *"Andolsun size kendinizden öyle bir Peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. O, size çok düşkün, müminlere karşı çok şefkatlidir, merhametlidir."*²

Her şeyden önce Peygamberimizin hayatında başkalarını nefesine tercih etme anlayışı ve ahlakı hâkimdi. Bunun tahammülü en zor boyutunu İslâm'ı

yeni öğrenme durumunda olan kimselerin eğitiminde ve Hz. Peygamber'in (s.a.v) bunlara

de art niyet, kötü ahlak ya da zâlimlikleri nedeniyle sergiledikleri bozuk ve kaba tavırlara

gösterdiği tahammül ve sabırda görmek mümkündür. Kur'an'ın çeşitli âyetlerinde de ifade edildiği üzere gerek Bedevî olarak adlandırılan göçebe kimselerin, gerekse de kalpleri imana henüz yeni ısınmakta olan kişilerin cahilce tavırlarına karşış çoğu zaman büyük özverilerde bulunmuştur.³ Bu tür insanların bazen bilgisizlikten, bazen

karşı, Rasûl-i Ekrem (s.a.v)'in, kendi nefsinden yana sıkıntılara katlanıp sabır göstererek ıslah yolunu seçmesi büyük bir fedakârlık örneğidir. Bu ahlak Allah'tan bir rahmet olarak gönderilen Hz. Peygamber (s.a.v)'in her davranışında mevcuttu. Yüce Allah Hz. Peygamber (s.a.v)'in bu ahlakını bize şöyle haber vermektedir:

“O vakit Allah’tan bir rahmet ile onlara yumuşak davrandın! Şâyet sen kaba, katı yürekli olsaydın, hiç şüphesiz, etrafından dağılıp giderlerdi. Şu halde onları affet; bağışlanmaları için dua et.”⁴

Yine “De ki: Şüphesiz benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm hepsi âlemlerin Rabbi Allah içindir.”⁵ âyetinde bildirildiği üzere zaten Allah Rasûlü’nün, bütün hayatı, malı, canı Allah içindi. Onun her amelinde amaç Allah’ın rızasını kazanmaktı. Bundan dolayı o, İslâmî öğreti ve değerlerin bütün insanlar arasında yaygınlaşması, huzur, barış ve sevgi ahlakının hâkim olması için maddî ve mânevî bütün imkânlarını seferber etmiş ve bu yolda her türlü zorluğa ve fedakârlığa büyük bir şevk ve teslimiyetle tâlip olmuştu.

Onun fedakârlık ahlakının başka bir yönünü de mahlûkata olan hizmet anlayışında görmek mümkündür. Bu husustaki şu öğretiyi ve esası bize armağan etmiştir: “Hayat sahibi her canlıya hizmet etmekten dolayı ecir vardır”⁶ Sa’d b. Ebî Vakkâs’ın rivâyet ettiği uzun bir hadiste, Rasûlullah (s.a.v) Sa’d’e hitâben şöyle buyurmuştur:

“Allah rızasını düşünerek yaptığın harcamalara, hatta yemek yerken hanımının ağzına uzattığın lokmalara varıncaya kadar, yaptığın iyiliklerin hepsinin mükâfatını alacaksın.”⁷

Bu bağlamda kendisi de Allah’ın mahlûkatına elinden gelen her türlü hizmeti yapmıştır. Konuya beşerî münâsebetler açısından bakıldığında Hz. Peygamber (s.a.v)’in hanımları onun etrafında pervâne olmalarına rağmen yine de kendi işini bizzat yapmaya çalışmış; elbiseslerini temizlemiş, koyunlarını sağmış, yırtığını yamayıp söküğünü dikmiş, ayakkabılarını tamir etmiş, evini süpürmüştü, devesini bağlayıp yemini vermiş çarşıdan aldığı eşyayı bizzat taşıyarak kimseye yük olmak istememiştir.

Hz. Aîşe’ye muhtelif zamanlarda, “Rasûlullah’ın evindeki hayatı nasıldı?” diye sorduklarında şu cevapları vermiştir:

“O, evinde sizler gibi ayakkabısını tamir eder, elbisesini dikip yamardı.”⁸

“Allah Rasûlü de bir beşerdi. Elbisesini diker, koyunlarını sağar, kendi işlerini yapardı.”⁹

“Ailesinin hizmetinde bulunurdu. Namaz vakti gelince de namaza giderdi.”¹⁰

Ayrıca bu bağlamda hizmeti üzerine vazife olan kimseleri ihmal edenleri Peygamber Efendimiz söyle uyarmaktadır:

“Kişinin, geçimini sağlamakla yükümlü olduğu kimseleri ihmal etmesi, ona günah olarak yeter.”¹¹

Bu noktada Rasûl-i Ekrem (s.a.v)’in ailesine hizmetini, ha-

nımlarına yardımcı olmasını ve onları memnun etmesini anlatan pek çok rivâyet mevcuttur. Bunlardan bir kısmı şöyledir:

Hz. Peygamber (s.a.v) Hayber dönüşünde hanımı Safiyye vâlidemiz için bineğinin terki-sine bir örtü sererek onun rahatını temin etmiştir. Sonra devesinin yanında çömelip dizini dayayarak Safiyye’nin kolayca deveye binmesine yardımcı olmuştur.¹²

Yine bir defasında Hz. Aîşe Peygamber Efendimizin mut-fak işlerinde kendisine yardımcı olduğu bir hâdiseyi şöyle anlatır:

“Ben Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte evde oturuyordum. Babam Ebû Bekir bize bir koyun paçası hediye etti. Onu Allah Rasûlü ile beraber evin karanlığında parçaladık.

Dinleyenlerden birisi:

“Sizin lambanız yok muydu?” diye sordu.

Hz. Aîşe:

“Eğer yanımızda lâmbaya koyacak yağımız olsaydı şüphesiz onu katık yapar yerdik?” cevabını verdi.”¹³

Rivâyetlerden de anlaşıldığı üzere Allah Rasûlü’nün ailesine her türlü hizmette yardımda bulunduğu anlaşılmaktadır. Buna rağmen günümüzde bu sünnete gereği kadar titizlik gösterilmediği görülmektedir. Günümüz-

de ailesine hizmet ve yardım etmek kılıbıklık sayılmakta ve bunu bir haysiyet meselesi yapılmaktadır. Allah Rasûlü'nün hayatından öğrendiğimiz gerçek şudur ki, bir kimsenin ailesine hizmet ve yardım etmesi, utanılacak bir şey değil, aksine Peygamber Efendimizin sünneti olarak görülmelidir. Bu yönüyle de Âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Peygamber (s.a.v) sadakat sahibi bir eş, sevgi ve şefkati eksilmeyen bir baba, emin ve fedakâr bir dost olarak bizler için örnektir.

hizmetlerinden dolayı orada bulunmadığı halde, Rasûlullah (s.a.v) Hz. Osman'ın bey'atını kabul etmiştir.

Aşağıdaki rivâyet uyurken bile İslâm'a hizmet edenlerin sevap kazanacağına işaret etmektedir.

Ebû Musa ile Muâz geceleyin namaz kılmayı müzâkere ettiler. Muâz şöyle dedi:

“Gece namazını sana anlatayım. Bana gelince ben hem

süreden sonra ev sahibi misafir için her ne harcarsa sadakadır. Misafirin, ev sahibini daraltıncaya kadar yanında kalması caiz değildir.”¹⁶

Yine Hz. Peygamber (s.a.v), hizmet ediyorum diye, belli bir konum edinilmesine, hizmet edene saygı ve sevgide aşırıya gidilmesine taraftar değildir. Sahabeden Enes b. Mâlik anlatıyor: “Sahâbe için Rasûlullah'tan (s.a) daha sevgili bir kimse yoktu. Bununla beraber, kendisi için ayağa kalkılmasından hoşlanmadığını bildikleri için onu gördüklerinde ayağa kalkmazlardı.”¹⁷

Sonuç olarak insanlara karşı fedâkârane tavır sergilemek ve hizmet etmek dinî, ahlâkî ve insânî bir meziyettir. Bu meziyetin en üstün halini bütün peygamberlerin özellikle de peygamberimizin hayatında görmek mümkündür. Bize düşen, inanan bir birey olarak bu hasletleri öncelikle yaşamak, sonra gerek sözle gerek fiili olarak bundan yoksun insanlara ulaştırabilmektir.

Dipnot

* Doç. Dr.

- 1 26/Şuarâ, 109, 127, 145, 164, 180.
- 2 9/Tevbe, 128.
- 3 Bkz. 49/Hucurât: 14; 9/Tevbe, 97, 101.
- 4 3/âl-i İmrân, 159.
- 5 6/En'âm, 162.
- 6 Müslim, Selâm, 153.
- 7 Buhârî, İmân, 41; Müslim, Vasıyyet, 5.
- 8 Musned, VI, 106.
- 9 Musned, VI, 256.
- 10 Buhârî, Ezân, 44, Nafakât, 8; Tirmizî, Kıyâmet, 45.
- 11 Müslim, Zekât, 40; Ebû Dâvûd, Zekât, 45.
- 12 Bkz. Buhârî, Cihâd, 102; Müslim, Nikâh, 464.
- 13 İbn Sa'd, I, 405.
- 14 Ebû Dâvûd, Cihâd, 151.
- 15 Buhârî, İstıtabe, 2; Müslim, İmare, 15; Ebû Dâvûd, Hudûd, I, Müsned, IV, 409.
- 16 Buhârî, Edeb, 85; Müslim, Lukata, 14, 15; Ebû Dâvûd, Et'ime, 5; Tirmizî, Birr, 43.
- 17 Tirmizî, Edeb, 13.

“Allah'a ve âhiret gününe inanan kimse misafirine, en iyi şekilde ağırlayarak ikramda bulunsun. Misafirlik üç gün ve misafirin (en iyi şekilde) ağırlanması bir gün bir gecedir. Bu süreden sonra ev sahibi misafir için her ne harcarsa sadakadır. Misafirin, ev sahibini daraltıncaya kadar yanında kalması caiz değildir.”

Fedakârlık ve hizmet ahlakı bakımından Hz. Peygamber'de temâyüz eden bir diğer husus onun hizmet edenleri unutmaması ve takdir etmesidir.

İbn Ömer'den,

Rasûlullah (s.a) Bedir günü kalktı ve şöyle dedi:

“Hz. Osman gerçekten Allah'ın ve Rasûlullah'ın (s.a.v) yolunda hizmette bulundu. Ben de onun adına biat ediyorum.”¹⁴ Rivâyetten de anlaşılacağı üzere İslâm'a olan

uyurum hem de namaza kalkarım. Uyurken de namazımda ümit ettiğimi (sevabı) umarım.”¹⁵

Hizmet ediyorum ve hizmeteyim diye insanlara yük olmayı Hz. Peygamber hiç tasvip etmemektedir. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurur:

“Allah'a ve âhiret gününe inanan kimse misafirine, en iyi şekilde ağırlayarak ikramda bulunsun. Misafirlik üç gün ve misafirin (en iyi şekilde) ağırlanması bir gün bir gecedir. Bu